

Vurdering i barnehagen - styrerens rolle og ansvar

Styrerkonferansen 2018

Liv Torunn Eik USN

Gerd Sylvi Steinnes HVO

Prosjektet

- Et forsknings- og utviklingsprosjekt initiert og finansiert av Utdanningsforbundet
- Liv Torunn Eik og Gerd Sylvi Steinnes
- Turid Thorsby Jansen (veileder)
- En privat og en kommunal barnehage
- 3 styrere og 27 barnehagelærere

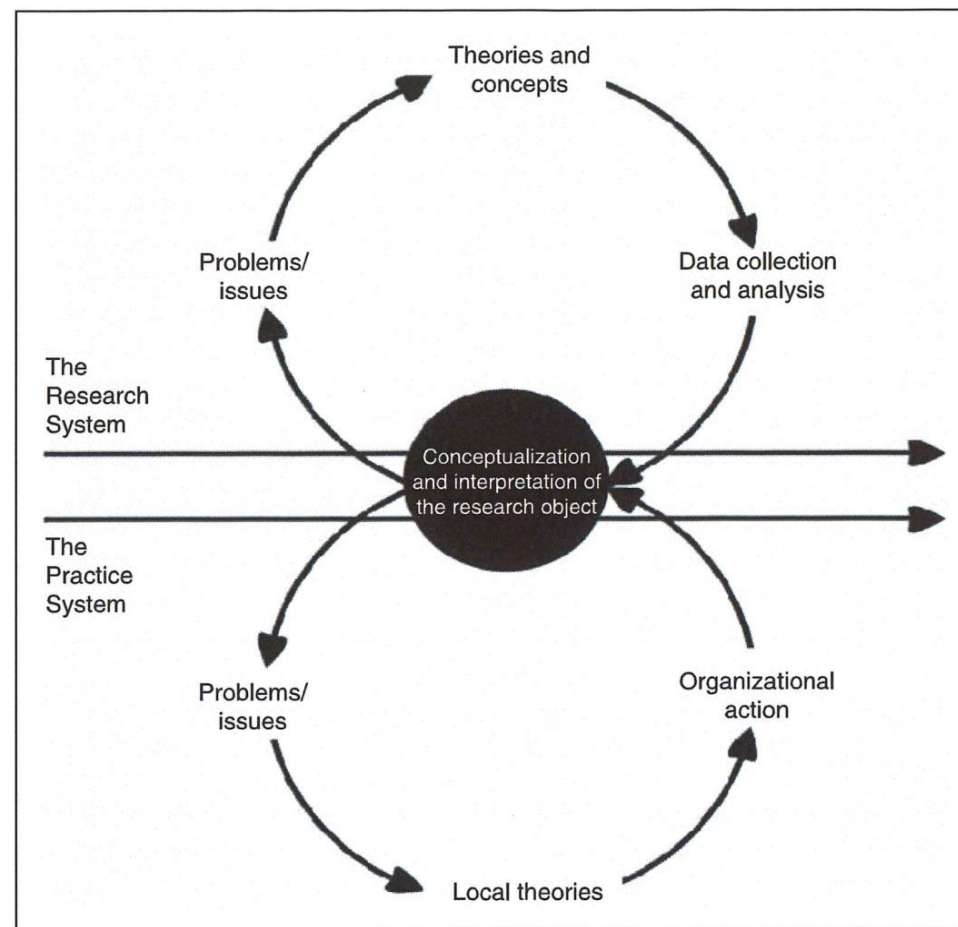

Oppdraget

- Å framskaffe mer kunnskap om barnehagens prosesser, arbeidsmåter og begrunnelser i vurderingsarbeid knyttet til barns trivsel og utvikling
- Å bidra til å styrke profesjonens og barnehageeiers språk for vurderingsarbeid knyttet til barns trivsel og utvikling
- Å skaffe erfaring med hva som er viktig for å bygge og utvikle en vurderingskultur i barnehagen

Interaktivt forskningsdesign

- Dokumentanalyse og gruppeintervjuer
 - Liv Torunn Eik og Gerd Sylvi Steinnes
- Veiledning og nettverksgrupper
 - Turid Thorsby Jansen
- Nettverksarbeid
 - Styrere/barnehagelærere
- Dialogseminarer

Utgangspunkt

- Vurdering i barnehagen mer etterspurt fra politisk nivå og fra barnehageeiere
- Motstand mot lovforslag om norm for barns språklige og sosiale utbytte av barnehagetilbudet og mot språkkartlegging av alle barn (Kunnskapsdepartementet, 2015)
- Barnehageopprøret
- Hvordan kan vurdering gjennomføres på en faglig og etisk forsvarlig måte?

Utgangspunktet i barnehagene

Utsagn fra styrerne i de to barnehagene i starten av prosjektet:

- *Når du sier vurdering, så tenker jeg knapphet på tid. Og det handler vel om at vurdering blir nedprioritert i barnehagen da, dessverre. Vi er gode på å planlegge, men ikke å vurdere det vi har planlagt og gjennomført.*
- *Jeg synes vi er gode på usystematisk vurdering. At vi har for lite systematikk rundt vurderingsarbeidet. Og det gjelder alt fra de store tingene til de små hverdagstingene. Vi er veldig gode på løpende vurderinger, og det handler nok om lite tid. Så det å få skriftliggjort det, og gjort det systematisk og tatt vurderinger for at det skal ende ut i noe annet, der henger vi i hvert fall veldig etter.*

Rammeplanen om vurdering

- Barnehagen skal **jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet**. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal **beskrives, analyseres og fortolkes** ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.
- Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at **alle barn** får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på **refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i**.

Trivsel og allsidige utvikling

- Kunnskap om barnegruppens og enkeltbarns **trivsel og allsidige utvikling** er viktig for å gi alle barn et **tilrettelagt tilbud** i tråd med barnehage-loven og rammeplanen. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal derfor **observeres og vurderes fortløpende**
 - Rammeplan for barnehagen 2017

«Flere barn på blokk»

Teoretisk forankring

- **Didaktikkens rolle** (Jansen, 2014)
 - Se sammenhenger mellom begrunnelser, gjennomføring og vurdering av barnehagens pedagogiske praksis
- **Sosiokulturelt perspektiv** (Säljö, 2006, Vygotsky, 2001)
 - Kultur og kontekst
 - Syn på barn og forståelse av trivsel og utvikling
 - Vurdering som kulturelt redskap
- **Profesjonsperspektiv**
 - Autonomi og legitimitet
 - Profesjonelt skjønn (Grimen & Molander, 2008)
 - Profesjonalisering ovenfra eller innenfra? (Evetts, 2013)

Vurderingsbegrepet

- Operasjonalisering av sentrale begrep er viktig i endringsprosesser (Ertesvåg & Roland, 2013)
- «Vi var litt sånn i tåkeheimen, det var et litt uklart begrep»
- Knyttet til motstand og ulike holdninger
- Etterhvert en mer felles forståelse

Motstand

Motstand mot vurdering

- Ut fra etiske begrunnelser
- Ut fra faglige begrunnelser

Endringer i løpet av prosessen

- Motstanden førte til viktige grunnlagsdiskusjoner
- Mer nyansert oppfatning av vurdering
- Pedagogene ble mer bevisst betydningen av å vurdere for å gi barna et godt pedagogisk tilbud og for å utvikle barnehagens praksis

Motstand mot vurdering

- «Det er noe med makta vi sitter på. Nå skal jeg faktisk sitte og vurdere deg [barnet] og hva skal jeg vurdere rundt deg? Jeg har ikke all verdens tid til å skrive ned alt det som skjer rundt deg og da må jeg plukke ut noe. Da må vi være veldig forsiktig hva man faktisk skriver ned og sender videre».

Motstand

- «Kan man, skal man måle barns trivsel? Du kan liksom ikke sitte der med et skjema og krysse og si at du har to venner eller tre venner, hvordan kan vi si til foreldrene ... jeg syns det er vanskelig»
- «Når jeg hører begrepet, så tenker jeg politikk med en gang. Men i denne barnehagen her så er det ingen som ... her stoler jeg på at de har kunnskap nok og har en velmenende tanke bak vurderingsarbeid. **Vi vurderer for å gjøre oss bedre** ... I politikken, der har jeg ingen tiltro, i hvert fall ikke til den regjeringa som sitter nå ut fra det jeg leser av stortingsmeldinger og slike ting. Der har de ikke kunnskap nok. Med en gang de tar vurdering i sin munn, så steiler jeg. Da føler jeg motstand.»

Motstand

- Det er **nødvendig** å yte motstand når profesjonens verdier står på spill og hensynet til barna ikke blir ivare tatt på beste måte (Greve, Jansen & Solheim, 2014)

BARNEHAGEOPPRØR 2018

HØGSKULEN I VOLDA

Trivsel

- I starten knyttet til glade aktive barn, jf. «det glade avstemte barn» (Koch, 2012)
 - Barn lever opp til forventninger de møter i barnehagen
- Etterhvert et mer nyansert syn

«Jeg tenker at også det at barnet tør å krangle og være uenig, kan tyde på trygghet. For hvis et barn evner å ta en konflikt og stå på sitt, kan det tyde på trivsel.»

Begrunnelser

- Faglige og etiske begrunnelser
- Deling av observasjoner og praksisfortellinger bidro til at barnehagelærerne i større grad måtte **begrunne** vurderingene sine
- Diskusjoner førte til mer **nyanserte syn** på ulike barns trivsel og utvikling

Begrunnelser

To styrere fra den ene barnehagen forteller:

- *De som jobber hos oss, hvis de kommer inn på kontoret, så vet de nå veldig godt at de må ha forberedt seg, for når vi snur oss og får fokus på det som blir sagt, så er det et lite ord som alltid dukker opp og det er **fordi**.*

*Det skal settes i en sammenheng og i en kontekst og det må begrunnes. Det er ikke enkelt, det er jo heller ikke enkelt å komme til oss lenger, og det skal det ikke være heller. Det lille ordet **fordi** gjør ganske mye med diskusjonen.*

Fra synsing til systematikk?

- Fra en individuell til en mer kollektiv vurderingspraksis
 - Deling og drøfting av vurderinger
 - Økt felles forståelse
- Mangfold i metoder og økt skriftliggjøring
- «Flere barn på blokka»
- Økt fokus på kritiske faktorer i miljøet og i eget arbeid
- «Avkriminalisering» av vurderingsbegrepet
- Større trygghet i egne vurderinger

Kritisk blikk på egen rolle

- –Ophus forteller at en felles forståelse har vært avgjørende for å få til et mer systematisk vurderingsarbeid.
- –Vi har også fått et kritisk blikk på egen rolle, om hvordan vi som voksne fremmer eller hemmer barns trivsel. Det er ikke barnet, men miljøet rundt som er avgjørende, sier Ophus.
(Første steg 2018)

Trygghet i egne vurderinger

- Barnehagelærerne stoler på egen kunnskap:
- «Når vi setter ord på og begrunner vurderingene våre, blir det en synliggjøring av kompetansen vår. Det blir en form for kompetanseheving fordi vi deler kunnskaper».
- «Og så tror jeg at i våre samarbeidsinstanser da, som for eksempel barnevernet, så har vi kanskje blitt mer tydelig på at det er vi som kjenner den ungen best. Vi har tatt våre vurderinger og står for det da».

På vei mot en mer systematisk vurderingspraksis?

- Styrerne og barnehagelærerne etablerte et viktig grunnlag gjennom arbeid med begreper, grunnlagsdiskusjoner og en mer kollektiv vurderingspraksis
- Videre må medarbeiderne involveres mer i disse prosessene
- Utvikle en felles forståelse og praksis i personalet
 - Utfordringer i å involvere nyansatte i tenkingen
- Viktig å gi mer rom for barnas stemmer i vurderingsarbeidet

Å bygge en vurderingskultur

- Vurdering er ikke et mål i seg selv
- Handler om bevissthet om egen praksis og endringsarbeid for å forbedre praksis
- Etisk og faglig bevissthet
- Handler mer om holdninger og verdier enn om spesifikke metoder

Styrerens rolle

- Lederens rolle er sentral i utviklingsarbeid (Ertesvåg og Roland 2013)
- Styrer som pådriver og drivkraft
- Balanse mellom støtte og utfordring
- "Fordi..?" Kreve begrunnelser

Styrerens rolle

- Sette dagsorden og prioritere
- Gi legitimitet til arbeidet
- Tydeliggjøre sammenhengen mellom ulike satsingsområder og betydningen av felles kompetansebygging
- Styrer som moderator og «buffer» (Østrem 2015)

Styrerens rolle

Utsagn fra barnehagelærere ved slutten av prosjektet

- *Dette hadde vi ikke klart uten styreren vår. Hun har vært pådriver og sørget for at vi ikke glemte prosjektet*
- *Det er viktig at lederen også er på. Det er der det starter. Det er selvfølgelig også i miljøet, men det må komme fra henne å lage møteplasser og å holde tak i prosjektet.*

Styrerne ett år etter...

- «I starten var det som om vi gikk på is...»
- Behov for systematikk på alle nivå, også på eiernivå
- «Profesjonshatten må være på hele tiden»
- «Hvis du ikke gjør det godt nok, kommer det noen og trer det nedover hodet på deg»

Veien videre

- «Før var vi i ulike skoger, langt fra hverandre. Nå er vi i samme skog, men på ulike tuer. Det skal vi fortsette å være, vi skal fortsatt ha rom for å være forskjellige»

Litteratur:

- Bratterud, Å., Sandseter, E. B. H. & Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen. Barn, foreldre og ansattes perspektiver*. Trondheim: Rapport 21, Skriftserien til Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge, NTNU Samfunnsforskning
- Ertesvåg, S. og Roland, P. (2013). *Ledelse av endringsarbeid i barnehagen*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Greve, A., Jahnsen, T. T. & Solheim, M. (2014). *Kritisk og begeistret. Barnehagelærernes fagpolitiske historie*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Jansen, T. T. (2014). Lyttende didaktikk. Barnehagelæreres improvisatoriske profesjonsutøvelse i et didaktisk perspektiv. I S. Broström, T. Lafton, & M.-A. Letnes (Red.), *Barnehagedidaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.
- Koch, A. B. (2012). Idealet om det glade og afstemte barn. Pædagogers blik for trivsel i børnehaven. *Nordisk Barnehageforskning*, 5(16), 1-21.
- Koch, A. B. (2013). *Når børn trivsel i børnehaven*. (Ph.d- afhandling), VIA Systime, Aarhus.
- Molander, A. (2013). Profesjonelt skjønn i velferdsstaten: mekanismer for ansvarliggjøring. I A. Molander & J.-C. Smeby (Eds.), *Profesjonsstudier II* (s. 44-54). Oslo: Universitetsforlaget.

Litteratur:

- Senge, P. M. (1999). *Den femte disiplin. Kunsten å utvikle den lærende organisasjon*. Oslo: Egmont Hjemmets bokforlag.
- Vallberg Roth, A.-C. (2012). Different forms of assessment and documentation in Swedish preschools. *Nordisk Barnehageforskning*, 5(23), 1-18.
- Vallberg Roth, A.-C. (2014). Bedömning i förskolans dokumentation - fenomen, begrep ock reglering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 19(4-5), 403-437.
- Vygotsky, L. S. (2001). *Tenkning og tale*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Østrem, S. (2015). Profesjonsutøvelse i et spenningsfelt. I B. A. Hennum, M. Pettersvold & S. Østrem (Red.), *Profesjon og kritikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Eik, L.T. & Steinnes, G. S. (2017). *Flere barn på blokka. Rapport fra et forsknings- og utviklingsprosjekt om vurdering av barns trivsel og utvikling i barnehagen*. Høgskolen i Sørøst-Norge, finnes her <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/kunnskapsgrunnlag/publikasjoner/2017/flere-barn-pa-blokk/>